

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Β΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΜΑΪΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ074

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: 90 λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
3. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για σχήματα, πίνακες, διαγράμματα κλπ.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

A1**Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Αρχή Ινδίκτου»**

Τι είναι ο Πνυταγόρας όλοι ξέρουμε
ή θα μπορούσαμε να μάθουμε
(της Σαλαμίνας λένε που ήταν βασιλιάς)
την Πνυταγόρου όμως, τη μικρή μου Πνυταγόρου
ανάμεσα Τίμιο Σταυρό και Αγία Ζώνη,
την ξέρω εγώ και μόνο εγώ. Αλίμονο σε μένα:
Ζηλεύω τις ποντίκες τουτουνού του δρόμου,
τ' αδέσποτα σκυλιά, τους άγριους γάτους
που Ακροπόλεως και κατεβαίνοντας
οδό Πεντέλης και Ιλαρίωνος εκβάλλουν
στην Πνυταγόρου μου – καλότυχα παιδιά!
Ήθελα να 'μωνα η ποντίκα του σπιτιού μου,
τ' αδέσποτο σκυλί που μπαίνει στην αυλή μου
κι ο άγιος γάτος που ανοίγει το ψυγείο
να βρει το ξεχασμένο του κοτόπουλο.

Και να 'μωνα το φίδι κι η τσουκνίδα,
το δέντρο που ξεράθηκε, η σπασμένη πόρτα,
πόθος ελίχρυσος που σκοτωμένος πέφτει
να κοιμηθεί σε δίχτυα της αράχνης.

Ερώτηση

A1 α) Το ποιητικό υποκείμενο είναι πρόσφυγας που εκδιώχθηκε από την Αμμόχωστο το 1974, εξαιτίας της τουρκικής εισβολής. Να περιγράψετε την πόλη του, όπως την παρουσιάζει με τη φαντασία του, τεκμηριώνοντας με τρία στοιχεία από το ποίημα.

(μονάδες 9)

A1 β) Να παρουσιάσετε **δύο (2) συναισθήματα** του ποιητικού υποκειμένου και να εντοπίσετε **δύο (2) εκφραστικά μέσα** – ένα (1) για κάθε συναίσθημα – με τα οποία αναδεικνύονται τα συναισθήματα αυτά. Τεκμηριώστε με αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 16)

A2**Μίλτος Σαχτούρης, «Ο Ελεγκτής»**

Ένας μπαξές γεμάτος αίμα
είν' ο ουρανός
και λίγο χιόνι
έσφιξα τα σκοινιά μου
πρέπει και πάλι να ελέγξω
τ' αστέρια
εγώ
κληρονόμος πουλιών

πρέπει
έστω και με σπασμένα φτερά
να πετάω.

Ερώτηση

A2 α) i. Να εξηγήσετε τι συμβολίζουν ο ουρανός μαζί με τα αστέρια στο ποίημα.
(μονάδες 6)

A2 α) ii. Να προσδιορίσετε τον ρόλο και την αποστολή του ελεγκτή. Τεκμηριώστε.
(μονάδες 9)

A2 β) Να εντοπίσετε στο ποίημα δύο χαρακτηριστικά του υπερρεαλισμού. Τεκμηριώστε.
(μονάδες 10)

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (50 ΜΟΝΑΔΕΣ)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ευγένιος Ιονέσκο, *Ο ρινόκερος*

ΝΤΕΖΗ: Λοιπόν, όλα είναι μια συνήθεια. Τώρα, κανένας δεν τρομάζει όταν βλέπει κοπάδια ρινόκερους να καλπάζουν στους δρόμους. Οι άνθρωποι παραμερίζουν, τους αφήνουν να περάσουν, κι ύστερα συνεχίζουν τον περίπατό τους ή πάνε στις δουλειές τους, αμέριμνοι, σαν να μην τρέχει κάστανο!

ΝΤΙΝΤΑΡ: Αυτή είναι η πιο σοφή αντιμετώπιση.

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Α, όχι! Εγώ ποτέ μου δεν θα μπορέσω να τους συνηθίσω...

ΝΤΙΝΤΑΡ, *μετά από σκέψη*: Αναρωτιέμαι, μήπως θα άξιζε τον κόπο... να τη δοκιμάσουμε αυτή την εμπειρία!

ΝΤΕΖΗ: Δεν καθόμαστε, καλύτερα, να δοκιμάσουμε το φαγητό μου!

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Μα είναι δυνατόν, εσύ, ένας νομικός, να κάθεται και να μας λες πως... *(Ακούγεται από έξω ο θόρυβος που κάνει ένα κοπάδι ρινόκερων όπως τρέχει καλπάζοντας. Συγχρόνως, ακούγονται σάλπιγγες και ταμπούρα)*. Μα τι συμβαίνει πάλι; *(Τρέχουν και οι τρεις στο παράθυρο που είναι στο προσκήνιο)*. Τι συμβαίνει, μου λέτε; *(Ακούγεται ο θόρυβος ενός τοίχου που γκρεμίζεται. Ένα σύννεφο σκόνης τυλίγει ένα μέρος της σκηνής, και, αν είναι δυνατόν, ο Μπερανζέ, η Ντέζη και ο Ντιντάρ χάνονται μέσα στη σκόνη. Ακούμε μόνο τις φωνές τους)*.

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Μα, δεν βλέπουμε τίποτα... άλλο πάλι και τούτο...

ΝΤΙΝΤΑΡ: Δεν βλέπουμε, αλλά ακούμε!

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Χαιρέτα μου τον πλάτανο και τις κρύες βρυσούλες!

ΝΤΕΖΗ: Τα πιάτα! Θα γεμίσουνε σκόνη!!

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Ωραία! Από υγιεινή σχίζουμε!

ΝΤΕΖΗ: Ελάτε να φάμε γρήγορα γρήγορα. Κι ας κάνουμε, καλύτερα, τους αδιάφορους!

(Η σκόνη κατακαθίζει και διαλύεται)

ΜΠΕΡΑΝΖΕ, *Δείχνει με το δάχτυλο προς το μέρος του κοινού*: Γκρεμίσανε τα τείχη του πυροσβεστικού σταθμού της Ιεριχούς!

ΝΤΙΝΤΑΡ: Πραγματικά, γίνανε σκόνη και κουρνιαχτός!

ΝΤΕΖΗ, *που είχε φύγει από το παράθυρο και βρισκόταν κοντά στο τραπέζι καθαρίζοντας, τρέχει και πάλι κοντά στον Μπερανζέ και στον Ντιντάρ*: Οι πυροσβέστες βγαίνουν έξω, τους βλέπετε;

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Τσούρμο, με φανφάρες και ταμπούρλα. Ολόκληρο το σύνταγμα μεταμορφώθηκε σε ρινόκερους, με επικεφαλής τους τυμπανοκρούστες!

ΝΤΕΖΗ: Ξεκινάνε για παρέλαση στη λεωφόρο!

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Ε, αυτό ξεπερνάει κάθε όριο. Δεν το αντέχω... Δεν καταπίνεται με τίποτα. [..]

ΜΠΕΡΑΝΖΕ, *στον Ντιντάρ*: Ο άνθρωπος είναι ανώτερος απ' το ρινόκερο!

ΝΤΙΝΤΑΡ: Δεν λέω το αντίθετο... αλλά, δεν συμφωνώ και απόλυτα με τις ιδέες σου. Δεν ξέρω... μονάχα η πείρα μπορεί, στα σίγουρα, να μας αποκαλύψει την αλήθεια.

ΜΠΕΡΑΝΖΕ, *στον Ντιντάρ*: Και συ τέκνο, Ντιντάρ; Λοιπόν, έχεις πολύ αδύνατο χαρακτήρα. Παρασύρεσαι από μια... εφήμερη γοητεία... θα το μετανιώσεις.

ΝΤΕΖΗ: Αν πραγματικά έχουμε να κάνουμε με μια εφήμερη γοητεία... τότε, δεν διατρέχουμε και τόσο μεγάλο κίνδυνο!

ΝΤΙΝΤΑΡ: Με βασανίζουνε τύψεις... το καθήκον μου υπαγορεύει ν' ακολουθήσω τον προϊστάμενο και τους συντρόφους μου, στην ευτυχία και στη δυστυχία! [...]

ΜΠΕΡΑΝΖΕ: Μη φεύγεις, Ντιντάρ. Εμείς σ' αγαπάμε. Μην πας μαζί τους. Πάει, έφυγε. Πολύ αργά. *(Ξαναμπαίνει στο δωμάτιο)*. Πολύ αργά... έφυγε!

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Χάινριχ Μπελ, «Το λυπημένο μου πρόσωπο»

[...] Έδεσε μονομιάς τ' αριστερό μου χέρι στον καρπό με μια λεπτή αλυσίδα και στη στιγμή κατάλαβα πως ήμουν πάλι χαμένος. Γύρισα για τελευταία φορά κατά τους γλάρους που πετούσαν, είδα τον όμορφο γκρίζο ουρανό κι έκανα να πέσω με ξαφνική στροφή στη θάλασσα, γιατί μου φάνηκε προτιμότερο να πνιγώ με τη θέλησή μου σ' αυτή τη βρώμικη πήχτρα, παρά να με στραγγαλίσουν οι λοχίες σε κάποιο κρατητήριο ή να με ξαναφυλακίσουν. Μα ο πολιτσίμάνος τινάζοντάς με απότομα με τράβηξε τόσο κοντά, που ήταν αδύνατο να ξεφύγω. «Μα γιατί;» ρώτησα πάλι. «Ο νόμος διατάζει να είσαι ευτυχισμένος!». «Είμαι ευτυχισμένος», φώναξα. «Το λυπημένο σου πρόσωπο;» κούνησε το κεφάλι. «Μα ο νόμος αυτός είναι καινούριος» είπα. «Έγινε πριν τριαντάξι ώρες, και το ξέρεις καλά πως κάθε νόμος ισχύει σαν περάσουν εικοσιτέσσερις ώρες από τη δημοσίευσή του». [...]

...Όσους ανθρώπους συναντούσαμε τους έπιανε ολοφάνερος ενθουσιασμός, τους διαπερνούσε το λεπτό ρευστό της εργατικότητας, μάλιστα τόσο περισσότερο, όσο έβλεπαν τον πολιτσίμάνο. Περπατούσαν όλοι γρηγορότερα, έδειχναν φάτσα βουτηγμένη στο καθήκον, κι οι γυναίκες που έβγαιναν από τα μαγαζιά έβαζαν τα δυνατά τους να δώσουν έκφραση χαράς στο πρόσωπό τους, εκείνη ακριβώς που περίμεναν απ' αυτές, γιατί ήταν

διαταγή να εκδηλώνουν χαρά, ζωηρό κέφι στα καθήκοντα της νοικοκυράς που θα 'πρεπε το βράδυ να τονώνει με πλούσιο δείπνο το δουλευτή του κράτους. [...]

Ευτυχώς φτάναμε πια στο σταθμό, γιατί την ίδια στιγμή χτυπούσαν οι σειρήνες κι αυτό έλεγε πως θα πλημμύριζαν οι δρόμοι από χιλιάδες ανθρώπους με συγκρατημένη ευτυχία στα πρόσωπα – γιατί ήταν διαταγή σκολώνοντας τη δουλειά να μην εκδηλώνουν πολύ μεγάλη χαρά, αφού αυτό θα σήμαινε πως είναι βάρος η δουλειά, αντίθετα πιάνοντας δουλειά έπρεπε να επικρατεί αλαλαγμός χαράς, αλαλαγμός χαράς και τραγούδι – κι όλες αυτές οι χιλιάδες θα 'πρεπε να με φτύσουν. Οπωσδήποτε οι σειρήνες χτυπούσαν δέκα λεφτά πριν από το βραδινό γλέντι, γιατί καθένας θα 'πρεπε ν' αφοσιωθεί επί δέκα λεφτά σε ένα γενικό πλύσιμο, σύμφωνα με το σύνθημα του τωρινού αρχηγού: *ευτυχία και σαπούνι*. [...]

Μπήκαμε σε χώρο σχεδόν αδειανό, που είχε μόνο γραφείο με τηλέφωνο και δυο καθίσματα, εγώ έπρεπε να σταθώ στη μέση ορθός. Ο πολιτσίμανος έβγαλε το κράνος και κάθισε.

Επικράτησε πρώτα απόλυτη σιωπή κι απραξία. Έτσι το συνήθιζαν πάντα. Δεν υπάρχει χειρότερο. Ένιωθα το πρόσωπό μου να καταρρέει ολοένα περισσότερο, ήμουν κουρασμένος και πεινασμένος κι είχε χαθεί και το τελευταίο ίχνος από κείνη την ευτυχία της θλίψης, γιατί το 'ξερα πως ήμουν πια χαμένος.

Ύστερα από λίγα δευτερόλεπτα μπήκε χωρίς να πει λέξη ένας χλωμός ψηλός άντρας με τη μαυριδερή στολή του προανακριτή. Κάθισε χωρίς να πει λέξη και κάρφωσε το βλέμμα πάνω μου. «Επάγγελμα;» «Μονάχα συνάδερφος». «Έτος γεννήσεως;» «Πρώτη πρώτου του «Ένα», είπα. «Τελευταία ασχολία;» «Κατάδικος». Ο ένας τους κοίταξε τον άλλον. «Πότε και από πού απολύθηκες;» «Χτες από το κτίριο 12, κελλί 13». «Τόπος προορισμού;» «Για την πρωτεύουσα». «Χαρτί!»

Έβγαλα από την τσέπη το αποφυλακιστήριο και του το 'δωσα. Το καρφίτσωσε στην πράσινη καρτέλλα, που είχε αρχίσει να συμπληρώνει με τα στοιχεία μου. «Προηγούμενη παράβαση;» «Χαρούμενο πρόσωπο». Ο ένας τους κοίταξε τον άλλον. «Εξήγησε!» είπε ο προανακριτής. «Παλιά τράβηξε την προσοχή του πολιτσίμανου το χαρούμενο πρόσωπό μου, μέρα που είχε διαταχθεί γενικό πένθος. Ήταν η μέρα που πέθανε ο αρχηγός». «Διάρκεια ποινής;» «Πέντε». «Έκτιση;» «Άσχημα». «Αιτία;» «Πλημμελής αφοσίωση στην εργασία». «Αρκετά!»

Ο προανακριτής σηκώθηκε, ήρθε κατά πάνω μου και μ' ένα χτύπημα μου 'σπασε κυριολεκτικά τα τρία μεσαία μπροστινά δόντια, σημάδι πως για λόγους υποτροπής έπρεπε να στιγματιστώ μ' αυστηρά μέτρα, που δεν είχα λογαριάσει. Ο προανακριτής έφυγε και μπήκε μέσα ένας χοντρός τραμπούκος με κατάμαυρη στολή: ο ανακριτής. Ο ανώτερος ανακριτής, ο προϊστάμενος ανακριτής, ο επίτροπος και ο πρόεδρος και μαζί τους ο πολιτσίμανος εξάντλησε τη «λήψη» όλων των «σωματικών μέτρων» καθώς ο νόμος πρόσταζε. Και μου 'ριξαν δέκα χρόνια φυλακή για το λυπημένο μου πρόσωπο, έτσι ακριβώς όπως πριν πέντε χρόνια μου είχαν ρίξει πέντε χρόνια φυλακή για το χαρούμενο πρόσωπό μου.

Αν αντέξω τα επόμενα δέκα χρόνια της ευτυχίας και του σαπουνιού, είμαι αληθινά αναγκασμένος να φροντίσω να μείνω ολότελα δίχως πρόσωπο.

Χάινριχ Μπελ, «Το λυπημένο μου πρόσωπο», μτφρ.: Φάνης Τουλούπης, *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ' τεύχος, Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου*, Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», 2012, σσ. 427-432.

Ερώτηση

B1 α) i. Να εξηγήσετε ποια αλλαγή συντελείται στους ανθρώπους σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα.

(μονάδες 10)

B1 α) ii. Να παρουσιάσετε έναν λόγο στον οποίο οφείλεται η αλλαγή των ανθρώπων, σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα. Τεκμηριώστε.

(μονάδες 20)

B1 β) Να περιγράψετε τη συμπεριφορά των ηρώων που προσπαθούν να διαφοροποιηθούν από τους υπόλοιπους και να προσδιορίσετε τις συνέπειες αυτής της συμπεριφοράς για τους ίδιους.

(μονάδες 20)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ
ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ